

Čís. 7503.**Odpůrčí nárok.**

Odporovatelnost určitého práva nestačí, by již proto bylo bezúčinným i jeho nabytí právním nástupcem nebo právo odvodcovo, opírající se o odporovatelné právo.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1927, Rv I 554/27.)

Co do předchozího děje poukazuje se na rozhodnutí čís. sb. 6120. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se československý erár na firmě S. zaplacení 2.562 Kč 54 h vzhledem k tomu, že, an zápis zástavního práva pro pohledávku Františka B-a 31.000 Kč jest proti eráru bezúčinným a neplatným, jest i zápis nadzástavního práva pro pohledávku žalované firmy váznoucí na pohledávce Františka B-a proti československému eráru bezúčinným a neplatným, pročez 2.562 Kč 54 h bylo vyplaceno žalované firmě bezdůvodně a žalovaná firma jest tím bezdůvodně obohacena na úkor státu. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby. Důvody: Při řešení tohoto sporu nutno vycházeti z předpokladu, že finanční prokuratura jménem čsl. státu podala při rozvrhovém roku odpor proti příkázání pohledávky žalované firmy z nejvyššího podání, že byla s odporem tím poukázána podle § 231 ex. ř. na pořad práva, že sice zmeškala lhůtu danou jí k podání žaloby, že však podle ustanovení posledního odstavce § 231 ex. ř. nezaniklo tím její oprávnění proti žalované straně, která podle rozvrhového usnesení dosáhla uspokojení, své lepší právo uplatnit žalobou. Dalším předpokladem jest, že podle rozsudku okresního soudu ze dne 7. listopadu 1925, pokud se týče rozsudku krajského soudu ze dne 29. prosince 1925, potvrzeného rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 15. června 1926 Rv I 277/26 (čís. sb. 6120) bylo uznáno k žalobě finanční prokuratury jménem čsl. státu právem, že knihovní zápis práva zástavního pro pohledávku Františka B-a 31.000 Kč s přísl. jest proti eráru bezúčinným a neplatným s výhradou a se zachováním práva zástavního pro pohledávku firmy S. 5.580 Kč 09 h s přísl. a pro pohledávku firmy bratří S. 2.125 Kč 04 h s přísl. a že jest proti eráru bezúčinnou a neplatnou přednost pohledávky firmy F. H. a syn 20.000 Kč před pohledávkou Františka B-a 31.000 Kč. Ve sporu C I 3/26 byli finanční prokuraturou v zastoupení eráru žalováni František B. a firma F. H. a syn, žaloba téže pod číslem C I 8/25 podaná proti firmě S. a firmě bratří S. o neplatnost a bezúčinnost jejich práv nadzástavních byla odmítnuta usnesením okresního soudu ze dne 14. září 1925 C I 8/25 pro věcnou nepřislušnost soudu, poněvadž byla podána opožděně po lhůtě § 231 ex. ř. V projednávaném sporu finanční prokuratura v zastoupení čsl. státu domáhá se na žalované firmě bratří S. zaplacení 2.569 Kč 54 h s přísl., jež dostala žalovaná firma vyplaceno z nejvyššího podání za prodaný dům čp. 385 z důvodu obohacení. Soud odvolací na základě

okolností podle rozsudku prvního soudce nesporných a okolností prvním soudcem zjištěných uznává, že žaloba jest důvodnou. Zástavní právo žalované strany jest právem exekučně nabytým. Exekuci lze stíhati pouze jmění dlužníka samého a nikoliv jmění osoby třetí. V souzeném případě, když podle pravoplatného rozsudku zástavní právo pro pohledávku Františka B-a jest proti eráru bezúčinným a neplatným, kdyby nebylo tu exekuce žalované strany na pohledávku Františka B-a, byl by obdržel částku, o kterou se vede spor, erár na zaplacení své pohledávky pohledávce Františka B-a následující a nedostal by z ní nic dlužník František B. Z toho jest zřejmo, že žalovaná strana nebyla uspokojena ze jmění dlužníkovy, nýbrž na úkor čsl. státu, který není jejím dlužníkem a nic jí nedluhuje a že proto nutno tu mluvit o obohacení strany žalované, na úkor státu. Na věci nemění nic okolnost, že pohledávka žalované strany jest pravou, soudně uznanou a vykonatelnou, neboť jest to pohledávka proti Františku B-ovi, který z nejvyššího podání nic obdržeti neměl a ne pohledávka proti eráru, který dostává tím z nejvyššího podání o tuto pohledávku méně. Žalovaná strana nemůže se odvolávati na důvěru v knihy veřejné a na ustanovení § 469 obč. zák., neboť nejde tu o dobrovolné právo zástavní, nýbrž o exekuci, která může býti vedena toliko na skutečné jmění dlužníkovy a nemůže vésti k uspokojení vymáhajícího věřitele na úkor třetí osoby. Soud odvolací poukazuje v tomto směru na pleniss. rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 1909, čís. Rv V 2049/8 sbírka judikátů čís. 188 čís. 4499 Gl. U. a jeho důvody. Okolnost, že v rozsudku ve sporu C I 3/25 bylo rozhodnuto o neplatnosti a bezúčinnosti zástavního práva pro pohledávku Františka B-a s výhradou a se zachováním práv zástavních na ní váznoucích, má vzhledem k obsahu spisů a vzhledem k tomu, že v onom sporu nebyly žalovány nadzástavní věřitelky, jen ten význam, že ve sporu tom nemohlo se rozhodovati o právech osob třetích, které nebyly stranami, nýbrž jen o právech stran, a nelze přikládati rozhodnutí tomu ten význam, že tím nadzástavní práva byla uznána proti eráru za platná a účinná. Z obsahu spisu C I 8/25 jest zřejmo, že důvod odporovatelnosti zástavního práva pro pohledávku Františka B-a 31.000 Kč jest tu ohledně celé této pohledávky, nikoliv jen ohledně částky, která převyšuje práva nadzástavní exekučně na pohledávku tu vtělená. Z těchto důvodů bylo odvolání vyhověti, rozsudek prvního soudce změnit a, poněvadž není námitek proti výši zažalované částky, kterou žalovaná strana z rozvrhu nejvyššího podání obdržela, žalobě vyhověti.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Dovolání z důvodu čís. 4 Šu 503 c. ř. s. je opodstatněno. Bylo-li zástavní právo pro pohledávku Františka B-a rozsudkem okresního soudu ze dne 7. listopadu 1925 C I 3/25 prohlášeno za bezúčinné proti pohledávce eráru s výhradou a se zachováním nadzástavního práva firmy

bratří S. pro pohledávku 2.125 Kč 04 h s přísl., nemůže ovšem dovolatelka, pokud se týče této výhrady, poukázati na pravoplatnost rozsudku, ježto, jak správně podotkl odvolací soud, firma bratří S. nebyla tehdy stranou ve sporu a nemohlo býti o jejím právu rozhodnuto. Tak se děje teprv nyní v tomto sporu. Žalobce v něm stojí na stanovisku velmi jednoduchém, ale nesprávném, že nadzástavní právo pro pohledávku žalované firmy je proti eráru »bezúčinné a neplatné«, protože zástavní právo pro pohledávku Františka B-a bylo pravoplatně proti němu prohlášeno »bezúčinným a neplatným« a že proto vyplacením částky vy-padající na její pohledávku podle rozvrhového usnesení se obohatila bezdůvodně na úkor žalujícího státu. Též napadený rozsudek sdílí tento názor, pravě, že, když zástavní právo pro pohledávku Františka B-a jest proti eráru »bezúčinným a neplatným«, byl by erár, nebyti exekuce žalované firmy na tuto pohledávku, obdržel částku, o niž se vede spor, na zaplacení své pohledávky místo Františka B-a, takže žalovaná firma, obdrževši tuto částku, nebyla uspokojena ze jmění svého dlužníka (Františka B-a), nýbrž na úkor státu, jenž není jejím dlužníkem a na jehož úkor je tedy obohacena. Ale k tomuto názoru nelze přisvědčiti. Bylo-li zástavní právo pro pohledávku Františka B-a prohlášeno proti knihovně zaznamenané pohledávce eráru za bezúčinné, nemá to o sobě již za následek, že též nadzástavní právo žalované firmy pro její pohledávku je bezúčinné. Hájí-li žalobce tento názor, musil by vycházeti z právního předpokladu, že povinnost toho, proti němuž čelí odpůřčí nárok, jest věcné povahy, takže s věcí nebo právem, jehož bylo odporovatelně nabyto, sama sebou přechází z předchůdce na právního nástupce neb odvodce. Tomu však tak není, neboť oprávněnému odpůřčímu nároku odpovídá jen osobní dluh toho, proti němuž vznesen odpůřčí nárok, a proto nestačí ještě odporovatelnost určitého práva k tomu, by proto již také bylo bezúčinným jeho nabytí právním nástupcem neb právo odvodcovo, jež se opírá o odporovatelné právo odpůřčího žalovaného. Správnost této úvahy plyne již z ustanovení § 11 (2) odp. ř. (§ 38 (2) konk. ř.), jež připouští odpor proti jinému právnímu nástupci (než je dědic) a proti odvodci, je-li arci odůvodněn proti předchůdci, jen za některého ze tří předpokladů tam uvedených. Podle tohoto ustanovení nemůže obstáti žalobcův názor, jenž také zcela přehlíží předpis § 14 odp. ř. (§ 40 konk. ř.), kterýž mluví o třetích osobách, jež nabyly na předmětu odpůřčího plnění práv, jimž nelze odporovati. V tom případě je odpůřčímu věřiteli povinen náhradou škody ten, za jehož držení byly věci zavazeny, stalo-li se jeho nabytí způsobem odporovatelným, ať odpůřčí věřitel trvá na původním plnění nebo, není-li dobře možné, jen na náhradě (§ 13 odp. ř., § 39 (1) konk. ř.). V tomto případě nepřestávají však zavazující práva třetích osob, protože neodporovatelným způsobem nabytá, dále trvati. Žalobce sám tvrdí, že neopírá svou žalobu o ustanovení odpůřčího řádu a nemá nijak v úmyslu tvrditi obmyslnost žalované. Uznává-li však sám neodporovatelnost nadzástavního práva pro pohledávku žalované firmy, trvá toto právo i proti němu platně a nemůže se proto ani mluvíti o obohacení žalované na úkor žalujícího státu,

byla-li jí při rozvrhu nejvyššího podání přikázána a vyplacena částka připadající na její právně platnou a vykonatelnou pohledávku, třebaže zástavní právo pro pohledávku Františka B-a, na níž byla nadzástavním právem zajištěna, bylo prohlášeno proti pohledávce žalobcově za bezúčinné. Prohlášení bezúčinnosti určitého právního jednání nepřekáží jeho platnosti v poměru osob na něm zúčastněných a v poměru ke třetím osobám.

Čís. 7504.

Stal-li se nejistým přijatel směnky (čl. 29 (1) čís. 1 sm. ř.), lze vydati zajišťovací směnečný příkaz i proti jeho avalistovi, nikoli však i proti ostatním spolupříjatelům směnky.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1927, Rv II 701/27.)

Směnečným zajišťovacím příkazem bylo uloženo též avalistce, by dala žalobkyni jistotu za směnečnou pohledávku, ježto příjemce, za něhož se žalovaná zaručila, se stal nejistým. K námitkám žalované ponechal procesní soud první stolice směnečný zajišťovací příkaz v platnosti, odvolací soud jej zrušil. Důvody: Ustanovení čl. 29 sm. ř. výslovně praví, že jistota může býti žádána, když příjemce upadl do konkursu nebo zastavil platy; tomu se rovná zahájení vyrovnacího řízení příjemce. Je pravda, že žalovaná je v tomto případě toliko ručitelkou ze směnky (aval), avšak i jako takovou, pokud se týká jejího směnečného závazku, stíhá ji tento zrovna tak jako příjemce, takže ji lze považovati vlastně za spolupříjemkyni. Bylo by lze tedy na ní žádati směnečnou jistotu podle téhož ustanovení směnečného řádu jen tenkrát, kdyby také jako příjemce upadla do konkursu nebo zastavila platy nebo navrhla vyrovnávací řízení. To se však v tomto případě ohledně žalované nestalo. Pro případ, že nelze dosáhnouti směnečné jistoty od příjemce, ustanovuje čl. 29 druhý odstavec sm. ř., že majitel směnky nebo indosatář smí žádati směneční jistotu od svých předchůdců. V každém případě tedy musel by žalobce jako majitel směnky napřed míti zjištěno, že od příjemce směnečné jistoty nedostane. V tomto případě však to zjištěno nebylo, poněvadž zažaloval majitel směnky o směnečnou jistotu jak příjemce, tak i ručitelku současně. Pak ovšem nemohl žádati jistoty na ručitelce i když jest ji považovati za spolupříjemkyni, nýbrž toliko na svých předchůdcích, kdyby tu nějací byli. Neboť v takovém případě úpadek nebo zastavení platů neb ohlášení vyrovnacího řízení jednoho z příjemců neopravňuje majitele směnky k tomu, by žádal směnečnou jistotu od jeho spolupříjemců neb od směnečného ručitele.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.